

TRIFID

Arkadij a Boris Strugačtí
Stalker

Copyright © Arkadij a Boris Strugačtí, 1972

Translation © Marie Uhlířová, 1974

Cover © Martin Zhouf, 2008

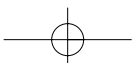
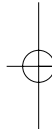
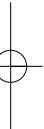
© TRITON, 2010

ISBN 978-80-7387-527-5 (brož.)

Nakladatelství Triton, Vykáňská 5, 100 00 Praha 10

www.triton-books.cz

ARKADIJ A BORIS
STRUGAČTÍ
S T A L K E R

A R K A D I J
B O R I S
STRUGAČTÍ

S T A L K E R

TRIFID

DOBRO
MUSÍŠ UDĚLAT
ZE ZLA,
PROTOŽE Z NIČEHO JINÉHO
UŽ SE UDĚLAT
NEDÁ.

R. P. WARREN

interview, které poskytl reportéru harmondské televize profesor Valentin Pillman, poté co obdržel Nobelovu cenu v oboru fyziky za rok 19..

– *Pane profesore, domnívám se, že prvním vaším velkým objevem byl takzvaný Pillmanův radiant...*

– Obávám se, že se mýlíte. Pillmanův radiant není ani první, ani velký. A vlastně to ani není žádný objev. A rozhodně ne můj.

– *Žertujete. Pillmanův radiant zná každý školáček.*

– To chápu. Vždyť Pillmanův radiant, ehm, objevil opravdu školáček. Bohužel si nepamatuji jeho jméno. Ale podívejte se do Stetsona, do Dějin Návštěvy, tam najdete všechno. Radiant objevil školáček, koordináty uveřejnil studentík a z jakéhosi podivného důvodu byl radiant pojmenován po mně.

– *Objevy mívají někdy dramatické osudy. Pane profesore, nemohl byste vysvětlit našim divákům...*

– Počkejte, krajaně. Pillmanův radiant je velice jednoduchý. Představte si, že byste roztočil globus a pak do něj začal pálit z revolveru. Průstřely vytvoří na globusu jakousi plynulou křivku. Taková je podstata toho, čemu vy říkáte můj první velký objev: všech šest Pásem Návštěvy je rozloženo na povrchu naší planety tak, jako kdyby někdo vystřelil do Země šestkrát z pistole umístěné v jistém bodě na linii Země–Deneb. Deneb je alfa

souhvězdí Labutě a onen bod, z něhož se ‚střílelo‘, je právě Pillmanův radiant.

– *Díky, profesore. Milí Harmondané, teď snad každý z nás pochopil, co je to Pillmanův radiant. A když už jsme začali mluvit o Návštěvě, dovozte mi připomenout, že zrovna v těchto dnech uplynulo třináct let od oné události. Pane profesore, nechcete říci Harmondanům pár slov k tomuto jubileu?*

– Ale co? Vždy jsem tenkrát v Harmondu ani nebyl.

– *Nevadí. Bude to ještě zajímavější, když nám řeknete, jak na vás zapůsobilo, když jste se dověděl, že se právě ve vašem městě objevily bytosti patřící k mimozemské supercivilizaci.*

– Po pravdě řečeno, myslel jsem si, že je to novinářská kachna. Nedovedl jsem si představit, že by se v našem malém, útulném Harmondu mohlo něco takového stát. Kdyby to byla Gobi nebo Nový Foundland, byl bych tomu snad uvěřil, ale u nás v Harmondu?

– *Ale ukázalo se, že to nebyla kachna...*

– Nebyla.

– *A potom?*

– Potom mne najednou napadlo, že Harmond a dalších pět Pásem Návštěvy... ne, ne, promiňte, původně byla známa jenom čtyři Pásma... tvoří body jediné plynulé křivky. Vypočítal jsem koordináty a poslal jsem to do ‚Nature‘.

– *O osud rodného města jste se neobával?*

– Ani ne. To, že jsem uvěřil v Návštěvu, ještě neznamenalo, že jsem považoval za pravdivé zkazky o hořících čtvrtích, o příšerách, které požírají výhradně děti a starce, o krvavých bojích mezi nezničitelnými vetřelci a našimi hrdinnými tankovými vojsky.

– *Ano, v tom ohledu jste se nemýlil. Kamarádi novináři se tenkrát moc nevyznamenalí... Ale vraťme se k vědě. Objev ra-*

diantu byl váš první příspěvek k vysvětlení záhad Návštěvy, ale jistě ne poslední...

– Mýlíte se: poslední.

– *Nepochybně jste však pozorně sledoval mezinárodní výzkumy v Pásmech Návštěvy...*

– Zajisté. Čas od času si prolistuji Věstník.

– *Věstník? Máte jistě na mysli Věstník Mezinárodního ústavu mimozemských civilizací?*

– Ano.

– *A kdybyste měl uvést nejvýznamnější objev za těch uplynulých třináct let?*

– Skutečnost Návštěvy.

– *Promiňte, nechápu...*

– Fakt Návštěvy je nejvýznamnějším objevem nejen za posledních třináct let, nýbrž za celou dobu existence lidstva. Kdo byli Hosté, to není nejdůležitější. Ani odkud pocházeli, proč se zde objevili, proč zde byli tak krátce a kam zmizeli. Podstatné je to, že nyní víme naprosto určitě, že lidstvo není ve vesmíru samo. Větší objev už Ústav mimozemských civilizací nikdy neudělá.

– *To, co jste právě řekl, pane profesore, je strašně zajímavé, ale já mám na mysli objevy abych tak řekl technologického rázu. Objevy, kterých by mohla využít naše pozemská věda a technika. Vždyť nejvýznamnější vědci naší doby soudí, že nálezy v Pásmech Návštěvy mohou změnit běh našich dějin.*

– Ne, ne, já nejsem stoupencem tohoto názoru. A pokud jde o konkrétní nálezy, to nemohu posoudit, nejsem odborník.

– *Ale vždyť už druhý rok pracujete jako konzultant v Komisi OSN pro otázky Návštěvy...*

– To je sice pravda, ale se studiem mimozemských civilizací nemám nic společného. V KOPRON zastupuji spolu s dalšími kolegy mezinárodní vědeckou veřejnost,

10 Arkadij a Boris Strugačtí

když je na pořadu kontrola usnesení OSN o zmezinárodnění Pásem Návštěvy. Řečeno zjednodušeně: dbáme, aby tajemnými předměty nalezenými v Pásmech disponoval výhradně Ústav mimozemských civilizací.

– *A má snad na zmíněné záhady zálusky ještě někdo jiný?*

– Má.

– *To máte na mysli stalkery?*

– Co je to?

– *Tak se říká u nás v Harmondu dobrodruhům, kteří s nasazením vlastního života podnikají výpravy do Pásma a přinášejí odtud všechno, co se přinést dá. Je to u nás abych tak řekl nové povolání.*

– Aha. Ne, tím se my nezabýváme.

– *Jistě, to je věc policie. Ale když se tím nezabýváte, čím se vlastně zabýváte, pane profesore...*

– Část nálezů z Pásma se dostává do rukou neodpovědných lidí a organizací. My se zabýváme důsledky tohoto stavu.

– *Nemohl byste mi to vysvětlit trochu konkrétněji, pane profesore?*

– Nechcete raději mluvit třeba o umění? Diváky určitě zajímá můj názor na herečku takového formátu, jako je Lois Millerová...

– *To víte, že ano. Ale dokončeme nejdřív problematiku vědy. Vy sám jako vědec se mimozemskými záhadami zabývat nehodláte?*

– Těžko říct... Možná že ano...

– *Neplyne z toho náhodou, že se snad jednoho krásného dne objevíte na ulicích svého rodného města k veliké radosti nás Harmonďanů?*

– Vyloučit se to nedá.

**1/ Roderick Shoehardt, 23 let, svobodný, laborant
harmondské pobočky Mezinárodního ústavu mi-
mozemských civilizací.**

Večer předtím jsme spolu stáli ve skladišti – bylo to po práci, zbývalo shodit montérky a zajít do baru Borsht (podle jakési ruské polévky) na sklenku něčeho tvrdého. Já jsem jenom tak podpíral zeď, cigaretu v ruce – nemohl jsem se dočkat, až si zapálím, vždyť už jsem celé dvě hodiny nekouřil! Ale on se pořád ještě vrtal v tom svém harampádí: jeden sejf nacpal, zavřel a zapečetil, ale to mu nestačí, stojí u druhého a skládá tam *skořepiny* z transportéru. Každou si napřed prohlédne ze všech stran a pak ji opatrně uloží do trezoru. Heká při tom, jsou to těžké potvory, každá váží šest a půl kila.

Se *skořepinami* se Kirill párá už strašně dlouho a soukromě si myslím, že to žádný výsledek nepřineslo. Kdybych já byl na jeho místě, dávno už bych se na to vykašlal a začal za ty peníze dělat něco jiného. I když – to musím říct – *skořepiny* jsou opravdu divné haraburdí, rozum nad tím zůstává stát. Něco jsem se jich natahal, ale kdykoliv se na *skořepinu* podívám, začne mi to zase vrtat hlavou. Dva měděné disky velké jako podšálky na čaj, ne tlustší než takových pět milimetrů, a mezi nimi vzdálenost čtyřicet centimetrů. Jenom ta vzdálenost, jinak nic – zkrátka a dobře dokonalá skořepina. Kdo chce, může

tam strčit ruku. A když se někdo začne divit tak, že úplně zblbne, může tam nacpat hlavu: nic tam není, jenom prázdno a vzduch. A přitom tam něco být musí, nějaká síla, protože nikdo ještě nedokázal připlácnout oba disky na sebe, ani odtrhnout jeden od druhého.

Kdo to neviděl, tomu je těžké ten krám popsat, právě proto, že je to tak jednoduché. Je to to samé, jako kdyby měl člověk někomu popsat sklenici nebo štamprli. To se prostě nedá, právě proto, že na tom nic není. V každém čísle Věstníku jsou o *skořepinách* dlouhé články, plno fotografií a kreseb, ale já myslím, že z toho normální člověk taky nezmoudří.

A s tímhle se Kirill párá už skoro rok. Pracuju u něho od začátku a dodneška vlastně nevím, co ten člověk vlastně chce, a mám-li být upřímný, ani po tom moc nepátrám. Ať to vyluští nejdřív sám, pak si ho možná poslechnu. Víím jenom to, že by chtěl aspoň jednu *skořepinu* vykuchat, rozleptat kyselinou, udělat z ní placuku, roztavit ji v ohni. Pak by bylo všechno jasné: Kirillovi by pěkně poděkovali a světová věda by si lebedila. Ale to je hudba budoucnosti, o tom jsem přesvědčen, i když nejsem žádný vědec. Zatím se Kirillovi nic podobného nepodařilo, i když se úplně zhuntoval. Zešedivěl, přestal mluvit, oči má jako nemocný pes a občas mu taky slzí jako psovi. Kdyby to byl někdo jiný, věděl bych si dávno rady, napili bychom se spolu, pak bych ho zavedl k nějaké prima holce, pak bychom se zase napili a šlo by se k další holce, a za týden by musel být vyléčený. Ale pro Kirilla taková medicína není, je zkrátka a dobře z jiného těsta.

Stojím tedy ve skladišti a koukám na něho, na ty jeho zapadlé oči, a je mně ho líto, sám nevím proč. A pak jsem mu to řekl. Čert ví, proč jsem to udělal.

„Ty, Kirille,“ povídám mu. „Měl bys zájem o *skořepinu*, která je plná?“

„*Skořepina*, která je plná?“ ptá se Kirill a vraští čelo, jako kdybych mluvil hotentotsky.

„No,“ říkám, „pro mě *skořepina*, pro tebe magnetická past, objekt číslo 77 lomeno B. Ale ta, o které mluvím, má cosi uvnitř. Takové namodralé je to.“

„Počkej,“ brejlí na mne. „Tady takováhle věčička, jenom s tím rozdílem, že mezi obalem něco je?“

„No.“

„A kde to je?“

Už jsem ho vyléčil! Koukám, jak špicuje uši.

„Pojď si zakouřit,“ zvu ho.

Položil rychle *skořepinu* do trezoru, zavřel dveře, otočil třiapůlkrát a maširovali jsme nazpátek do laboratoře. Kirill skákal přes čtyři schody najednou a cigaretu mi samozřejmě nedopřál. Za obyčejnou *skořepinu* platí Ernest čtyři stovky, za tu moji by se nedoplátil, to by byla moje pomsta, jak by klopil, ale v tu chvíli jsem na to nemyslel, když jsem viděl, jak Kirill skáče po schodech. Řekl jsem mu všechno: jak ten krám vypadá, kde je a jak by se to dalo dostat s nejmenším rizikem. Vytáhl hned mapu, našel si na ní tu garáž, položil na ni prst a pak se na mne podíval; samozřejmě hned pochopil, co jsem vlastně zač, jak by taky ne, jiné vysvětlení nebylo.

„Tak takhle je to s tebou,“ povídá a směje se šťastně. „Díky za ten tip, podíváme se tam. Hned zítra ráno. Ohlásím to na devět hodin, zažádáme o propustky a o ‚papuči‘, v deset se pokřičujeme a vyrazíme. Co říkáš?“

„Prima,“ já na to, „ale kdo bude třetí do party?“

„Nač?“

„Ne, ne,“ vrtím hlavou, „to nebude žádný výlet do přírody. Co když se něco stane? Pásmo je Pásmo,“ povídám, „a pořádek je pořádek.“

Pousmál se a pokrčil rameny:

„Dobrá, ty máš zkušenosti, dám na tebe.“

Samozřejmě že mám zkušenosti. A vím taky, proč navrhoval, že se tam vypravíme sami dva: kvůli mně, aby nikoho nenapadlo, že se tam vyznám. Ale pracovníky ústavu do Pásma ve dvojicích nepouštíjí. Musí být tři: dva pracují, třetí pozoruje a v případě nutnosti řekne, jak to bylo.

„Co Austin?“ ptá se Kirill. „Ale toho ty asi nebudeš chtít. Nebo ano?“

„Ne, ne,“ říkám, „jenom ne Austin. Austina si vezmi někdy jindy.“

Austin není špatný chlap, odvahy i strachu má právě akorát, ale je poznamenaný. Kirill tomu nerozumí, ale já to poznám hned: jakmile si člověk začne myslet, že zná Pásmo naprosto dokonale a že se mu nemůže nic stát, skončí to s ním špatně. Jistě, kdo chce kam... ale asistovat u toho – to ne.

„A co Tender?“ ptá se Kirill.

Tender je Kirillův druhý laborant. Klidás, ten by ušel.

„Není žádný mladík,“ říkám. „A má děti...“

„Ale v Pásmu už byl.“

„Čert to vem,“ mávnu rukou, „ať jde Tender.“

No a pak jsem mazal do Borshtu, protože mi kručelo v břiše hlady a v krku jsem měl saharu, on zůstal v laboratoři – nad mapou.

Když jsem ráno přišel do ústavu, zastavil mě seržant, který měl službu u vrátnice. Takový čahoun ze Švédska, loni jsem se s ním porval, měl tenkrát v hlavě a začal otravovat Gutu.

Stalker

15

„Nazdar, kamaráde,“ povídá mi. „Člověče, Zrzku, po tobě je sháňka...“

„Pro tebe nejsem žádný Zrzek,“ přerušil jsem ho. „A žádné kamaráde, s tebou jsem do školy nechodil, ty tyčko švédská pitomá.“

„Co blbneš, Zrzku,“ diví se. „Tobě přece nikdo ani jinak neřekne.“

Mám před sebou cestu tam, to jsou vždycky nervy, a kromě toho jsem ještě neměl ani lok: popadl jsem ho za opasek a řekl mu pěkně od plic, co je zač a kam má jít. Odplivl si, vrátil mi služební průkazku a úředním hlasem mi oznamuje:

„Pane Shoehardte, máte se dostavit okamžitě k náčelníkovi bezpečnostního oddělení kapitánu Herzogovi.“

„No vidíš, jak ti to jde,“ chechtám se mu. „Jenom se snaž, seržante, staneš se poručíkem.“

Ale myslím přitom na něco jiného: proč mě asi volá Willy Herzog v pracovní době? Jdu. Má kancelář ve čtvrtém poschodí, pěknou kancelář, ale okna zamřížovaná jako u policajtů. Sedí za stolem, pokouje ze své dýmky a píše cosi na stroji; v rohu se hrabe v železné skříni seržantík, kterého neznám – zřejmě je tady nový. Takových seržantů je v ústavu fůra – chlapi jako hory, tváře červené, září spokojeností: proč by taky ne – do Pásma nikdo z nich nemusí a na světové problémy tihle chlapičí kašlou.

„Dobrý den,“ pozdravil jsem. „Prý mě hledáte.“

Willy se dívá skrz, jako kdybych byl prázdné místo, odstrčí stroj, položí před sebe tlustou složku a začne v ní listovat.

„Vy jste Roderick Shoehardt?“ zeptá se konečně.

„Uhodl jste,“ říkám a neklidně se pochechtávám.

„Jak dlouho jste v ústavu?“

16 Arkadij a Boris Strugačtí

„Třetí rok.“

„Ženatý?“

„Vlk samotář,“ povídám. A dodám: „Sirotek.“

Willy se otočí k seržantovi a dá mu rozkaz:

„Seržante Lummere, jděte do archivu a přineste spis číslo sto padesát.“

Seržantík zasalutoval a vypadl a Willy praští pěstí do své složky a ptá se tvrdě:

„Zase začínáš?“

„Co začínám?“

„Aspoň nelži. Dobře víš, o čem mluvím. Dostali jsme zase hlášení.“

To mi tak scházelo, říkám si v duchu.

„Kdo co hlásil?“

„To není tvá věc. Já ti chci říct jenom jedno, konec konců tě znám dost dlouho, abych na to měl právo. Nech toho, skoncuju s tím definitivně. Jestli tě chytanou ještě jednou, tak z toho se šesti měsíci nevyvázneš. A z ústavu tě vyhodí bez pardonu, na to můžeš vzít jed.“

„To vím taky,“ přemýšlím nahlas.

Tohle opravdu vím. Ale která svině mě uđala, to nevím.

Willy se už zase dívá svýma olověnýma očima, potahuje z prázdné dýmky a listuje ve složce. To znamená, že seržant Lummer je už zpátky se spisem číslo sto padesát.

„Děkuji vám, Shoehardte,“ povídá kapitán Willy Herzog alias Kanec. „To je všechno, co jsem potřeboval. Můžete jít.“

Tak jsem šel do šatny, oblíkl se do eráru, zapálil jsem si a pořád přemýšlím: kdo to mohl šplíchnout? Pokud to byl někdo z ústavu, pak se nemám čeho bát, tady

Stalker

17

o mně nikdo nic neví a vědět ani nemůže. A hláška z policie se taky může týkat jenom starých záležitostí. Že by chytli Mrchožrouta? Ten by potopil každého, aby se z toho sám dostal. Lámu si hlavu, ale nikam to nevede. V Pásmu jsem byl naposled před třemi měsíci, co jsem přitáhl, je prodané a prachy fuč. Při činu mě nechytili, takže si na mně nic nevezmou; jsem kluzký jako úhoř.

Až na schodech se mi rozsvítilo. Vrátil jsem se do šatny a zapálil si ještě jednu. Věc byla jasná – dneska ani zítra, ba ani pozítří do Pásma nemůžu. Ti šakalové mě zase hlídají, vzpomněli si na mě, kdoví zda sami, nebo s něčí pomocí. Teď už je to jedno, kdo to zavinil. Žádný stalker, který má všech pět pohromadě, nepáchne k Pásmu, dokud ho hlídají, natož aby lezl dovnitř. Musím zkrátka a dobře zalézt do kouta a neštěkat. Cože, Pásmo? Jaké Pásmo? Tam bych nešel ani služebně. Nechte poctivého laboranta na pokoji. To je teď moje linie. Když jsem si tohle ujasnil, ulevilo se mi, že dneska do Pásma nebudu muset. Ale jak to řeknu Kirillovi?

Řekl jsem mu to na rovinu:

„Do Pásma s tebou nemůžu. Dej mi na dnešek nějakou jinou práci.“

Vytřeštil na mě oči... Potom si mě odvedl do své kanceláře, posadil na židli a sám si sedl na okno. Zapálili jsme si. Mlčíme, asi mu něco dochází. Nakonec se mě opatrně zeptá:

„Stalo se něco, Rode?“

Co mu mám na to říct?

„Ne,“ povídám nakonec, „nestalo se nic. Včera jsem hrál poker a Noonan mě obehral o dvacku...“

„Nekecej,“ zarazil mě. „Řekni mi všechno na rovinu.“

„Nemůžu tam s tebou,“ říkám skrz zuby. „Před chvílí si mě zavolal Herzog. Chápeš?“

Úplně se sesypal. Oči měl jako nemocný pudl. Křechovitě si povzdechl, zapálil si další cigaretu a potichu povídá:

„Rode, já neřekl nikomu ani slovo.“

„Nech toho,“ povídám. „To vím taky.“

„Ani Tenderovi jsem nic neřekl. Propustku jsem pro něho vypsál, ale ani jsem se ho nezeptal, jestli souhlasí...“

Kouřím a mlčím. Co mám sakra dělat?

„Co ti Herzog řekl?“

„Co mi řekl... Někdo mě udal, to mi řekl.“

Podíval se na mě jaksi divně, seskočil z okna a začal přecházet po kanceláři sem a tam. A já jsem seděl a kouřil. Bylo mi ho úplně líto a zavinil jsem to všechno sám. Ukážu chlapečkovi lízátko, ale to lízátko je za výkladem a obchod je zavřený.

Pak se najednou zastaví, nedívá se na mne a zeptá se (slova z něj lezou jako z chlupaté deky):

„Ty, Rode, a kolik může stát taková plná *skořepina* na černém trhu?“

Napřed jsem to nepochopil: že by to chtěl koupit? Kde by vzal peníze? On, vědec z ciziny, ke všemu ještě z Ruska! A pak mi to došlo: on si teď myslí, že jsem mu včera hodil udičku a dneska ho na ni chytám! A můžu mu to zazlívát? Stalker má rád prachy, nic než prachy, a za prachy prodá i svůj vlastní život.

Koukám na něho a vidím, že mě neodsuzuje, je z toho jenom smutný.

„Ke garáži,“ řekl jsem nakonec, „se služební výpravy ještě nikdy nepodnikaly. Ani trasa není ještě stanovená, to dobře víš. A představ si, že se šťastně vrátíme

Stalker

19

nazpátek a tvůj Tender se začne chlubit, jak jsme si to namířili rovnou ke garáži, vzali tam, co jsme chtěli, a – tradá nazpátek. Jako když mě ty pošleš pro něco dolů do skladu. Všem dojde, že jsme se tam vypravili najisto a že jsme věděli, co tam je. Zkrátka a dobře, někdo z nás tří už tam byl předtím. Kdopak asi? Chápeš, co to pro mě může mít za následky?”

Civíme jeden na druhého a neříkáme nic.

Pak tleskne rukama, začne si je mnout a dělá, že se vlastně nic neděje:

„Když to nejde, tak to nejde. Je mi to jasné, Rode, nemám ti to za zlé. Vypravím se tam sám. Snad to zvládnu. Vždyť už jsem tam byl taky...”

Rozložil si na okně mapu, opřel se rukama, brejlí do mapy a je vidět, jak ho kuráž pomalu opouští. Mumlá:

„Sto dvacet metrů... vlastně sto dvacet dva... a ještě garáž... Tendra brát nebudu. Že ho nemám brát, Rode?”

„Samotného tě nepustí,“ říkám mu.

„Ale pustí, uvidíš,“ mumlá dál. „Mám to dobré u všech seržantů. I u poručíků. Tady ty nákladáky se mi ani trochu nelíbí. Třináct roků stojí pod širým nebem a jsou jako nové... Dvacet kroků od nich stojí benzínová cisterna celá rezavá a nákladáky pořád jako nové... Ne, to Pásmo!“

Zvedl hlavu od mapy a podíval se do okna. Okna ústavu jsou z těžkého olovnatého skla a jsou obrácena do Pásma, máme ho z našeho dvanáctého patra jako na dlani a je to jiný svět.

Ale na první pohled ne. Na první pohled je to docela obyčejný koutek na zeměkouli. Slunko svítí, je to přesně takové, jaké to tady bylo před třinácti lety. Kdyby se tady z toho okna díval nebožtík táta, ničemu by